

Populärvetenskaplig sammanfattning

Elkonsumenter som är flexibla i sin elanvändning kan bidra till att påskynda energiomställningen

Istället för att vänta i flera år på att få koppla in sig till elnätet kan industrier dra ner sin förbrukning vid behov. Flaskhalsar i elnätet gör nämligen att det i vissa områden inte finns utrymme att ansluta nya industrier och laddningsgator. Fenomenet med flexibla elkunder blir allt vanligare och kan bli ett vanligare inslag i framtiden, men idag omgärdas de av osäkerheter.

Klimathotet har fått energisektorn att påskynda omställningen mot ett mer hållbart samhälle. I takt med att nya, energikrävande batterifabriker, fossilfria produktionsmetoder och elbilsladdare installeras så väntas energianvändningen öka. Det är första gången på 50 år, och det svenska elnätet är idag i stort behov av både upprustning och utbyggnad. På flera håll i landet har elnätsföretagen begränsat med utrymme i nätet för nya kunder vilket kan leda till att kunder tvingas vänta i flera år, eller tvingas etablera sig i andra områden. Elnätsföretagens farhågor om kapacitetsbrist handlar egentligen om ett fåtal tillfällen under året, därför skulle det vara av stor nytta om elkunder skulle gå med på att styra ned sin elförbrukning vid de tidpunkterna. Det finns idag flertalet projekt där kunder varit flexibla, och så kallade villkorade avtal kan vara ett möjligt tillvägagångssätt när nya kunder önskar ansluta till nätet. Till skillnad från traditionella anslutningsavtal går kunden med på att styra ned sin förbrukning vid behov och samtidigt få betalt för det. Det avtalet präglas dock i dagsläget av juridiska, tekniska och ekonomiska osäkerheter.

Genom att intervjua personer i branschen kunde följande rekommendationer göras: avtalet bör i ett initialt skede tillämpas som en tidsbegränsad, småskalig lösning för större industrier som efterfrågar nätanslutning i geografiska områden där det finns flaskhalsar i nätet. Samtidigt bör nätföretagen använda sin möjlighet att styra elförbrukningen som en livlina när andra lösningar har uttömts.

I dagsläget finns flera utmaningar; att implementera flexibilitet är en tids- och resurskrävande process, avtalens förankring i lagstiftningen är otydlig och samtidigt finns få ekonomiska incitament att arbeta med villkorade avtal. Det bedöms ändå att villkorade avtal kan vara lämpliga för nätägare att tillämpa som en tidsbegränsad och kortsiktig lösning för att påskynda anslutningar som i annat fall hade nekats. På längre sikt kan de även utgöra ett komplement till nätutbyggnad i uttagspunkter där det inte anses samhällsekonomiskt kostnadseffektivt att bygga nytt.